

**AKADEMISKA
SJUKHUSET**

Till dig som patient

Inför operation vid livmoderhalscancer

Med ett cancerbesked kommer oftast en rad olika frågor, tankar och känslor. I denna folder har vi samlat lite information och svar på de vanligaste frågorna inför kirurgi vid livmoderhalscancer. Personalen på avdelning finns med dig genom hela processen för att ge stöd, hjälp och svara på ytterligare funderingar.

Din diagnos

De undersökningar du hittills genomgått har bekräftat att du har cancer i livmoderhalsen. Du har därför blivit kallad hit för planering inför operation.

Behandling

Vid livmoderhalscancer genomförs vanligtvis en operation där livmodern och omkringliggande vävnad tas bort. För att få tillräcklig marginal tas även en liten del av övre slidan bort. Äggstockarna lämnas ofta kvar (speciellt hos kvinnor som inte kommit i klimakteriet) men däremot brukar båda äggledarna tas bort. Detta gör att du behåller hormonproduktionen från äggstockarna. I mycket tidigt tumörstadium kan det räcka att avlägsna enbart livmodern. När du kommer till inskrivningsbesöket kommer läkaren att diskutera med dig vilket alternativ som är bäst i just ditt fall.

De flesta operationer sker via titthålskirurgi med hjälp av robot. Ingreppet utförs via några få, små hål i buken, vilket är en stor fördel för dig som patient jämfört med öppen kirurgi. Det ger mindre smärtor efter ingreppet, kortare vårdtid, kortare sjukskrivningstid och mindre risk för komplikationer. Ibland är robotkirurgi av olika anledningar mindre lämpligt och då görs operationen med hjälp av öppen kirurgi. Oavsett metod kommer du att vara sövd under hela operationen.

Efter operationen undersöks vävnadsprover och borttagna organ mikroskopiskt, svar på dessa kommer efter ca 2-4 veckor. Vid den här tiden brukar vi boka in ett återbesök och du får gärna ha någon med dig vid det tillfället. Vi går igenom provsvaren och pratar om vilken fortsatt behandling som är aktuell för dig. Vid beslut om cellgifts-behandling remitteras du vidare till Onkologmottagningen för detta.

Efter operationen

Direkt efter operationen får du komma till uppvakningsavdelningen. Beroende på operationens längd får du stanna där under 2-24 timmar och flyttar sedan tillbaka till vårdavdelningen.

Smärta och illamående

Vi ser alltid till att du som patient är så smärtfri och fri från illamående som möjligt, så att du snabbare kan börja äta, dricka och komma upp ur sängen. Den vanligaste smärtlindringen består av tabletter som grund (paracetamol, t e x Alvedon tillsammans med ibuprofen, t e x Ibumetin). Vilken smärtlindring du får utöver detta beslutar läkaren om i samråd med dig. Morfin är ett vanligt komplement som ges vid ökad smärta, antingen i tablettform eller injektion. Du blir inte beroende av medicinen under den korta period du har behov av den.

Komplikationer?

Vid en operation finns alltid en liten risk för komplikationer. Det är lyckligtvis sällsynt och oftast övergående. Det är normalt att ha lite feber och viss blödning från slidan de första dagarna efter operationen. Kvinnor som genomgår operation för livmoderhalscancer kan få svårt att tömma urinblåsan närmaste tiden efter ingreppet.

De flesta kan med instruktioner av oss själva hjälpa kroppen med detta (RIK-självtappning) och vissa har blåskateter i några dagar. Besvären är oftast övergående och brukar ge med sig efter 5-14 dagar. I enstaka fall behöver självtappning pågå en längre tid. **Vissa** (inte alla) patienter kan få:

- Urinvägsinfektion.
- Blodansamling, antingen i vaginaltoppen eller i operationsområdet.
- Svullnad i benen (lymfödem). Detta problem kan uppstå tidigt efter operation men också flera månader eller år efter. Ödem behandlas med kompressionsstrumpor och i vissa fall även med hjälp av lymfterapeut.
- Känslnedsättning vid ärren. Försvinner vanligtvis efter 3-6 månader.

- Uppleva att slidan känns kortare än vanligt vid första samlagen. Eftersom man tar en del av övre slidan är detta helt normalt. Då slidans vävnad är mycket elastisk och ger efter, är det ett övergående problem för de allra flesta.

Själva sövningen innebär också viss risk, dock mycket liten. Du kommer att få träffa en narkosläkare före operation och får då svar på eventuella frågor kring detta.

Dagarna efter operationen

Vårt mål är att du ska komma upp och sitta redan på operationsdagens kväll. Det finns stora vinster med att du är uppe och går så mycket du har ork till och exempelvis äter dina måltider i patientdagrummet. Rörelse är bra för sår läkningen, minskar risk för blodproppar och lunginflammation, samt hjälper tarmen att komma igång. På grund av operationsmetoden är det vanligt med axelsmärta några dagar, vilket är helt ofarligt och övergående. Din läkare kommer att informera dig om själva ingreppet dagen efter operationen.

När får jag äta och dricka?

Du får både äta och dricka första dygnet efter operationen. Allsidig, näringsrik kost och proteindryck hjälper sår läkningen och ger dig dina krafter tillbaka. Säg till direkt om du känner dig illamående, så kan vi hjälpa dig med det. Vid oro och illamående är det bra att äta mindre måltider lite oftare.

Mag- och tarmfunktionen

Under operationen blir tarmarna stillastående och det normala är att det tar några dagar innan de kommer igång igen. Detta göra att du inte kommer ha någon direkt avföring de första dygnen. Om du dricker rikligt med vätska, äter ordentligt och rör på dig, hjälper du tarmarna igång. Vid behov kan du få laxerande- eller mjukgörande medel, vilket bestäms av din läkare. Vid behov kan du få laxerande-, eller mjukgörande medel, vilket bestäms av din läkare.

Vårdtid

Vid tithålskirurgi är det vanligt med hemgång redan dagen efter operationen. Hur snabbt man kommer igång igen är individuellt, men din egen motivation har stor betydelse. Ju snabbare du kommer igång, desto mindre är risken för bland annat hjärt- och lungkomplikationer, infektioner och trötthet. Personalen tar alltid hänsyn till operationens omfattning och dina behov när de guidar dig att komma upp och igång.

Första tiden hemma

Återhämningsperioden kan variera från person till person. De första dagarna hemma ska du ta det lugnare än vanligt men ändå utföra lättare sysslor. Räkna med att det tar några veckor innan du återhämtat dig och känner att du fått tillbaka kraft och energi.

Några viktiga råd att följa:

- ✓ Motionera gärna lätt, exempelvis genom att ta promenader och gå i trappor.
- ✓ Duscha gärna men avvakta med att bada och simma tills såret är läkt och blödningar från slidan upphört helt.
- ✓ Den första månaden ska du undvika att lyfta tungt och inte heller träna hårt/utöva några tuffare sporter.
- ✓ Det är viktigt att du fortsätter med den smärtlindring du fått rekommenderad så länge du har ont, och inte slutar i förtid. Du kommer få med dig en medicinlista vid utskrivningen där det står när och hur du ska avsluta din smärtlindrande medicin.
- ✓ Efter 3-5 veckor kan du börja arbeta igen.

Trötthet

Det är väldigt vanligt att känna sig trött tiden efter operationen. Tröttheten beror på en eller flera orsaker, t e x förlust av muskelmassa, att du ätit lite mindre än du behöver, tillfälligt lågt blodvärde och som ett resultat av stresspåslag. Att äta bra och varierad kost och ta dagliga promenader ger kroppen bra förutsättningar att återhämta sig och oftast har du krafterna tillbaka efter några veckor.

När livmodern tas bort kommer din menstruation att upphöra. I de fall äggstockarna tas bort och hormonproduktionen upphör, kommer också symptom som vallningar, svettningar och torra slemhinnor. Har du passerat övergångsåldern innan operationen kan du i vissa fall känna av detta igen, men oftast väldigt lindrigt. Eftersom äggstockar ofta kan lämnas kvar vid livmoderhalscancer är det få kvinnor som drabbas av just dessa besvär.

Får du besvärande symptom efter operationen är vi måna om att hjälpa dig. Vänd dig till kontaktsjuksköterskan och/eller ta upp detta med din läkare. Om du upplever något av följande när du kommit hem, ska du genast ringa kontaktsjuksköterskan:

- Kraftig blödning från såren.
- Tilltagande smärtor.
- Feber eller tecken på infektion i operationssåret, t e x rodnad, värmeökning, ömhet och svullnad.

Vanliga psykiska reaktioner

De allra flesta blir chockade och oroliga när de får besked om att de drabbats av cancer. Det tar tid att komma över de känslorna och rädslan för att sjukdomen ska komma tillbaka kanske aldrig försvinner helt, men minskar väsentligt med tiden. Även om det inte känns så nu, så kommer det en dag, när oron inte längre dominerar dina tankar och ditt liv. Men det är viktigt att dela känslor och funderingar med sjukvårds-personalen, dina vänner och din familj, det hjälper dig på vägen. Vår kontakt-sjuksköterska finns där för dig och vänd dig gärna till henne med **alla** typer av frågor. Hos oss finns även en kurator som du kan boka tid hos om du vill.

Hur berättar jag för barn om cancer?

Det kan vara svårt att veta hur och vad man ska berätta för barn om den sjukdom man fått. Det finns inga råd som passar alla familjer och situationer, men det vi vet är att det är viktigt att på något sätt berätta för barn när en närstående vuxen är sjuk. Oavsett ålder märker barn snabbt att något är fel och med fantasins hjälp skapar de snabbt egna föreställningar om vad som står på, vilka många gånger kan vara värre än verkligheten.

Sexualitet och samliv

Stress och oro i samband med ett sjukdomsbesked kan ge upphov till minskad sexlust eller göra att den försvinner helt under en tid. För de flesta som får en cancerdiagnos blir sexualiteten och samlivet påverkat på något sätt. Efter en operation kan smärta, trötthet och att kroppen förändrats i och med ingreppet, bidra till att lusten helt enkelt inte finns där.

Såret i toppen av slidan tar ca 4-6 veckor att läka och därför kan det blöda till och från under den här perioden. Du och din partner kan återuppta samlivet redan efter 6 veckor om det slutat att blöda, men kom ihåg att obehag vid samlag förekommer (och är helt normalt) ofta upp till 3 månader efter operationen. Borttagande av livmodern förändrar inte din sexuella funktion, men vissa kvinnor kan uppleva att känslan är annorlunda eller att slidan inte är lika djup. Vi vill försäkra dig om att när det gäller kärlekslivet, handlar det allt som oftast om känslomässiga hinder, inte tekniska. Att samtala med eventuell partner, och ta hjälp av den expertis som finns på sjukhuset är ofta till stor hjälp. Om du har problem med sexuallivet efter 12 veckor är det viktigt att du söker hjälp. Det finns oftast en förklaring och goda möjligheter att komma till rätta med problemen. Ring kontaktsköterskan eller prata med din läkare på uppföljande kontroller.

Mer information

Du kan alltid söka råd och hjälp genom 1177 Vårdguiden (sjukvårdsupplysningen) på telefon 1177 eller via webben på www.1177.se

Kontakt

Akademiska sjukhuset når du på 018-611 00 00 och på www.akademiska.se

Direktnummer till Kontaktsjuksköterska: 070-611 15 49